

Sieraden als tekens van geloof

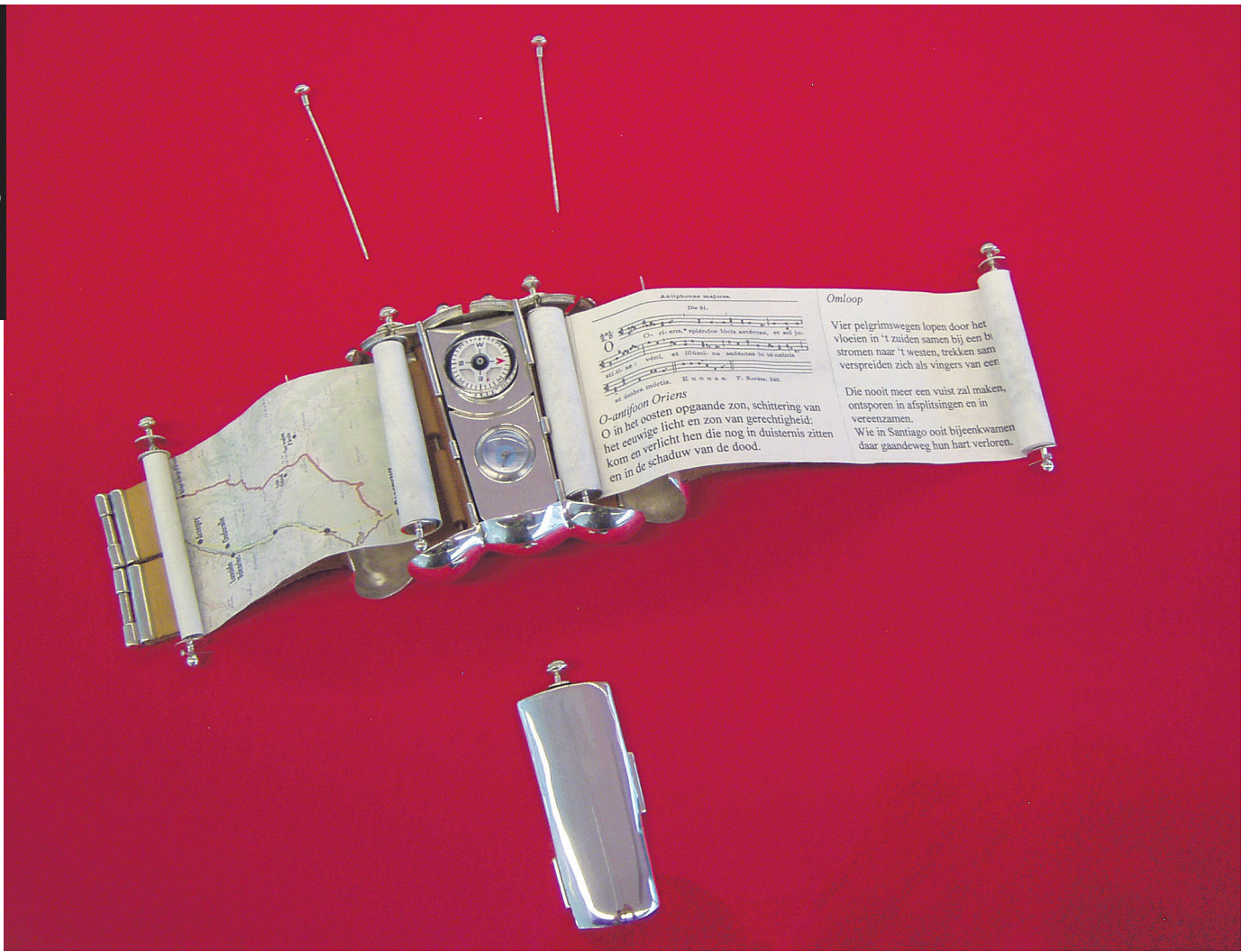
Kunst

Sieraden als tekens van geloof komen in alle tijden en vele culturen voor. Van edelmetaal gesmeed, soms met kostbare stenen bezet, maar evenzeer vervaardigd van eenvoudige materialen.

Kleine objecten die op de kleding worden gedragen, om de hals worden gehangen of regelmatig in de handen worden genomen. De Middeleeuwse pelgrim die een loden insigne op zijn mantel naaide ten teken dat hij daadwerkelijk een heilige plaats bezocht. De medicijnman van een Afrikaanse stam die een buideltje met rituele voorwerpen op de huid draagt. Het kralensnoer dat de moslim door zijn vingers laat glijden omdat het helpt zich te concentreren bij het opzeggen van zijn gebeden, zoals de katholiek zijn rozenkrans gebruikt. Crucifixen, amuletten of afbeeldingen van Boeddha zijn slechts enkele van de vele religieuze accessoires die aan een ketting om de hals worden gedragen.

In vorm, materiaal en betekenis divers, maar allemaal meer dan louter versiering of statusobject. Ze hebben een duidelijke functie. Herinneren de drager aan zijn religieuze plichten, weren kwade invloeden of duiden iemands godsdienstige overtuiging. In het christelijke Westen werd het op het lichaam dragen van traditioneel katholieke kentekens vooral vanaf de 19e eeuw tot halverwege de twintigste eeuw, iets voor alle lagen van de bevolking. Bij protestanten, speelde een specifiek onderscheidingsteken een marginale rol. Het Hugenotenkruisje werd vooral rond 1950 enige tijd populair. Tegenwoordig zien we dat kruisen, rozenkransen, maar ook astrologische tekens en symbolen behorend tot oosterse religieuze tradities of afkomstig van esoterische en andere bewegingen, veelvuldig zichtbaar worden gedragen. Vercommercialiseerd tot gewoon mode-accessoire bijvoorbeeld. Dan heeft het niets of weinig meer van doen met overtuiging, verkondiging of religieuze identiteit. Misschien is het geen toeval dat de christelijke symboliek overall, van serieuze mode tot goedkope prullaria, in een periode opduikt waarin ook niet-christelijke godsdiensten in het straatbeeld zichtbaar worden en aanspraak maken op erkenning in de publieke sfeer. Het dragen van deze symbolen en tekens heeft echter wel degelijk ook te maken met een hernieuwde belangstelling voor geloof en spiritualiteit. In een tijd van ontkerkelijkering overigens voor een niet onbelangrijk deel passend bij een vergaande individualisering van religie, een sterke gerichtheid op zoekreligiositeit en een grote religieuze openheid. In museum CODA te Apeldoorn is de tentoonstelling ‘Tekens van geloof’ te zien. Het werk van de 70 deelnemende exposanten is gekozen uit de inzendingen voor de jaarlijks terugkerende ontwerp-wedstrijd voor sieraadkunstenaren: *New Traditional Jewellery*. Bij de tweede editie (2007) daarvan werd gekozen voor het

Jorgen Rasmussens

Armsieraad ‘The Pilgrim’s Needs’ van Jorgen Rasmussens.

thema ‘geloof’ en uit het grote aantal van ruim 330 sieradenmakers die op de oproep reageerden en die afkomstig waren uit maar liefst 31 landen, blijkt wel hoe actueel dit thema is. Originaliteit in materiaalgebruik en gekozen technieken, maar ook in de benadering van het onderwerp. Soms is er sprake van ironie en scepsis. Er kan commentaar in besloten liggen, kritiek ten aanzien van dogma’s en hypocrisie en afkeer van de bloedige confrontaties met een religieuze achtergrond. Het thema kan vanuit een specifiek christelijke overtuiging zijn ingevuld of juist vanuit andere religies zijn geïnspireerd. Ook legt men via het sieraad de

heel individuele invulling van wat men gelooft uit. Enkele sieraden belichamen een oproep tot tolerantie en respect of geven uiting aan de wens dat wereldreligies en de mensen die ze belijden vreedzaam naast elkaar bestaan. Soms wordt expliciet gezocht naar een verbindend element tussen verschillende godsdiensten. Uit de commentaartekst die elk sieraad vergezeld en uitleg geeft over de inspiratiebron, blijkt vaak hoe sterk er een behoefte aan zingeving wordt gevoeld. Robean Visschers, één van de prijswinnaars, ontwierp gouden trouwringen met de titel ‘ik geloof in jou’ en schrijft daarbij: Ik heb twee trouwringen gemaakt

omdat ze een teken van geloof zijn in elkaar. De kerk heeft een spilfunctie op de trouwdag, een traditie. Trouwringen zijn een traditioneel sieraad. Op de kopse kant staat de tekst ‘God zij met ons’. Deze aanroep stond vroeger op de rand van een Nederlandse munt. Het betekent: als God ons helpt, kan er niets mis gaan. Dit is ook een teken van geloof.” Jorgen Rasmussens maakte een armsieraad voor pelgrims van alle godsdiensten: *The Pilgrim’s Needs*. Het refereert aan de Joodse *tefillien sjel jad*, een doosje met Tora-teksten dat met leren riemen om de linkerarm gebonden wordt. “Pelgrimage is van alle godsdiensten en van alle tijden. De intenties van de pelgrim zijn veelzijdig als de mens zelf: boetedoening, zoeken naar genezing, reflectie. Voor mij staat de pelgrimstocht en het te bereiken einddoel voor het leven zelf. Het armsieraad bevat drie compartimenten met de vier essentiële elementen die de pelgrim nodig heeft op zijn tocht: Een kompas, een klokje, een opgerolde kaart voor de weg en een boekrol met teksten voor inspiratie. In het sieraad zit een kleine lade, waarin de aardse lasten - in de vorm van kiezelsteentjes - worden meegenomen, zodat de pelgrim die bij het bereiken van het einddoel kan achterlaten. Aan de achterzijde: tien gebedskralen en een gouden kraal, verwijzend naar de *tasbe*, de islamitische gebedsnoeren en de Rooms-katholieke rozenkrans.”

Liesbeth de Jong

‘Tekens van geloof’ t/m 18 januari 2009 in museum CODA te Apeldoorn.

Robean Visschers

Trouwringen ‘God zij met ons’ van Robean Visschers.